

Rune Kroslid (t.h.) og Arnold Vigmostad var begge ihuga vindmølletilhengere. Kroslid er blant de som er skuffet over Tor Helge Kjellby i etterkant.

FOTO: SVEIN MORTEN HAVAAS

Misfornøyde med vindmø

■ Rune Kroslid:– Han fremsto som vår beste venn

Grunneiernes styre ved Lista vindkraftverk fikk flere gaver av prosjektleder Tor Helge Kjellby. Enkelte styremedlemmer mener Kjellby kjøpte seg velvilje for å realisere vindkraftverket på Lista.

Av Mona Wikøren

Rune Kroslid var en av mange grunneiere på Lista som ble overtalt av prosjektleder Tor Helge Kjellby til å få vindturbiner på sin eiendom. I dag er han en skuffet mann. Han reagerer kraftig på at Kjellby dro sin vei så fort vindmøllene var i drift.

– Han er en fantastisk selger. Han frem-

sto som vår beste venn, og vi trodde på ham da han fortalte om alt det positive med vindmøllene, sier Rune Kroslid, som mener at bildet er mer nyansert fordi Kjellby reiste fra prosjektet uten å ordne opp i problematiske ting som han hadde lovet å gjøre. Kroslid er en av tre tidligere styremedlemmer i grunneierlaget som Lister har snakket med. To av de tidligere styremedlemmene ønsker ikke å stå frem med navn, men de intervjues og uttaler seg sammen med Kroslid om det de mener var Kjellbys «metode» for å få konsesjon for vindkraftanlegget.

ARBEIDET med vindmøllene på Lista startet allerede på slutten av 1990-tallet, men det skulle gå nærmere 10 år før Olje- og energidepartementet ga endelig konsesjon for vindkraftverket i mai 2009. Norsk Miljøenergi Sør AS (NME) sendte konsesjonssøknad vinteren 2005, og fikk konsesjon av NVE 20. desember desember 2006, men vedtaket ble påklaget av Vest-Agder fylkeskommune, frivillige

organisasjoner og grunneiere i området. NME ble stiftet av Tor Helge Kjellby i 1999. Selskapet ble overtatt av Fred. Olsen Renewables AS i 2001, men Kjellby fortsatte som prosjektleder for Lista Vindkraftverk, som er et heleid datterselskap av Fred. Olsen Renewables AS.

I perioden forutfor at konsesjonssøknaden ble sendt i 2005, arbeidet NME og Kjellby med å få skriftlig samtykke og avtaler med så mange av de 60 grunneierne som mulig. Det ble opprettet et styre for alle grunneierne. NME betalte styrets utgifter.

– **KJELLBY** ble likt av alle. Han ble beste-venn med mange nærmest over natta. Det første han gjorde var å knytte til seg tre vel ansatte grunneiere som hadde mulighet til å nå gjennom med argumentasjonen til de andre grunneierne, forteller en av grunneierne, og fortsetter:

– Han var himla grei, blant annet hjalp han med helikopterløft – fikk ordnet slik

at jeg fikk løftet inn materialer til ei hytte blant annet.

De forteller at grunneierne ble utsatt for sterkt press i denne prosessen. Det ble sagt at de som skrev under frivillig, ville være garantert de beste oppgjørene. Hvis man ikke skrev under, ville man komme mye dårligere ut av det økonomisk etter ekspropriasjon. De som ikke ville skrive under, ville ikke få veirett.

– For en bonde er det svært verdifullt med en vei inn på heia, presiserer en av grunneierne.

DE 60 berørte grunneierne ble representert av et styre. Ifølge de tre vi snakker med, fikk styremedlemmene vinflasker til jul hvert år. De forteller videre at Kjellbys utvalgte grunneiere, dessuten fikk armbåndsur i påskjønnelse.

– Flere snakket om at de synes det var rart at disse orket å jobbe så mye uten betaling for Kjellby. Faktum er at de ble tilbudt betaling, men takket nei av ulike årsaker, sier en av grunneierne. Etter

Tor Helge Kjellby, prosjektleder for vindmølleprosjektet på Lista, kom godt overens med grunneierne på Lista. FOTO: ÅSE ASTRI BAKKA

I konsekvensutredningen står det at det var sannsynlig at alle møllene ville «bli satt opp på fundamenter festet med forankringsbolter i stål og som dermed vil kreve minimalt med grunnforberedelser/utgraving». Rune Kroslid påpeker at sårene i fjellet er omfattende. FOTO: PRIVAT

A collage of newspaper clippings from 'NYHETER' dated 13. mai 2009. The main headline is 'Det BLIR vindmøller på Lista'. Other headlines include 'Sender Enova søknad for helgen', 'En stor dag for Listerregionen', and 'Skuffet vindmølle motstander'. The clippings feature photos of Tor Helge Kjellby and other individuals involved in the project.

Grunneiere, fylkeskommunen frivillige organisasjoner klaget på Norges vassdrags- og energidirektorats konsesjonsvedtak. Olje- og energidepartementet fikk dermed saken på bordet. Onsdag 13. mai 2009 skrev Farsunds Avis at departementet hadde gitt konsesjon. FOTO: FAKSIMILE

– Hvert fundament veier 11 tonn, og skal boltes fast i fjell, uttalte Tor Helge Kjellby da han viste frem fundamentene til Farsunds Avis i november 2011. FOTO: CECILIE NILSEN

Oppfølging på Lista

Skuffet over oppfølgingen fra vindkraftselskapet

at konsesjonen ble gitt, opplever de at Kjellby ikke lenger var like hjelpsom og imøtekommende.

– Han var ufattelig snill før konsesjonen ble gitt. Etter hvert strupet det mer og mer til. Etter at NVE godkjente prosjektet, fikk vi ikke tak i Kjellby lenger, sier Rune Kroslid.

DE VISER til at det er flere eksempler på at det grunneierne ble forespeilet, ikke stemmer med virkeligheten. Blant annet viser de til NMEs konsekvensutredning for vindkraftanlegget. Vedrørende mølleoppsetting og fundamenter står det følgende:

«Størstedelen av møllene vil lokaliseres i områder med bart fjell, eller fjell med kun et tynt dekke av jord. Selv om den endelige planen for fundamentering vil bli utført etter innvilget konsesjon, er det sannsynlig at alle møllene vil bli satt opp på fundamenter festet med forankringsbolter i stål og som dermed vil kreve minimalt med grunnforbered-

ser/utgraving og kun små mengder med betong (...) Berggrunnen vil bli renset for jord og dekket med omtrent 4 kubikk meter betongmasse for å få en fullstendig plan overflate.»

– Men de har jo skutt bort hele fjellet flere steder, sier en av grunneierene.

De vi snakker med er heller ikke imponert over opprydning- og forskjønningsarbeidet som ble gjort helt på slutten.

– Det ble lovet at de skulle bli så fint. Og det ser pent ut for alle som går på veiene og ser. Men hvis man går bort fra veien og ser det hele nedenfra og opp, er bildet ofte et helt annet. Det er store groper, steinrøyser og lite pent utført sluttarbeid, påpeker en av grunneierne, og legger til:

– Vi påpekte dette til Kjellby ved flere anledninger. Han foreslo at jeg kunne disponere en gravemaskin med fører en dag for å rydde på min eiendom. Men hvordan skulle tatt seg ut overfor de andre grunneierne?

GRUNNEIERNE forteller at praksisen med å dele ut vin til styremedlemmene holdt på helt til Lista Vindkraftverk ble satt i drift.

– Jeg fikk ikke vin på slutten – jeg ble vel for vanskelig, sier Rune Kroslid.

Det er imidlertid støyen fra vindmøllene som plager dem mest. Vindmøllenaboene har nå vært med på å skrive under på støyklage, og Lista Vindkraftverk AS er blitt pålagt å gjennomføre en konsekvensutredning med tanke på støy. Denne skal være ferdig innen nyttår.

– Var ikke støy tema tidligere i prosessen?

– Jo, men vi ble fortalt at en vindmølle ikke bråker mer enn et nymoderne kjøleskap, forteller de tre grunneierne.

DET ØKONOMISKE oppgjøret ble gjort på to måter. De som samtykket frivillig, får 0,8 prosent av brutto inntjening fra vindkraftverket. I tillegg fikk grunneierne en engangssum på 40.000 kroner per møllefeste. De som ikke skrev under frivillig,

fikk fremforhandlet en avtale like før saken gikk til ekspropriasjon. Disse fikk et engangsoppgjør på 9,65 millioner kroner. I tillegg kommer veiretten. Grunneierne vi har snakket med uttrykker likevel at de opplever støyen som så plagsom, at de heller ville vært pengene foruten.

– Hadde vi visst det vi vet i dag, ville vi aldri trodd på Kjellby, sier grunneierene som ønsker å fortelle sin historie for å advare andre.

ARNOLD VIGMOSTAD og Birger Kroslid var to av de tre som jobbet ekstra tett med Kjellby. Vigmostad er uenig i den fremstillingen av saken som de grunneierne vi har snakket med, gir. Han stiller seg fullstendig uforstående til at det skal ha vært noe uetisk ved at Kjellby sendte blomster og vin til styremedlemmene, og at dette skulle ha vært en måte å kjøpe seg goodwill på. – Jeg synes det var en fin gest av Kjellby. Det var meg og Birger som

” Jeg ble svært overrasket da jeg kom til Kjellbys kontor og fant at døra var låst og fuglen fløyet.

BIRGER KROSLID

hadde mest med det å gjøre, sier Vigmostad, og legger til:

– Kjellby gjorde en grei jobb, men det viste seg i ettertid at vi burde hatt en del ting skriftlig.

– Du fikk klokke også?

Vigmostad humrer.

– Ja, det stemmer visst. Det hadde jeg glemt. Jeg tror ikke jeg har åpnet den en gang. Vi fikk de en gang vi var inne hos Fred Olsen. Vi kikket på klokkene. Kjellby spurte om vi ville ha hver sin. Jeg tenkte aldri noe mer over det, sier Vigmostad, som synes antydningene om at Kjellby skal ha kjøpt seg goodwill, er ufine.

Klokker under merket Timex ble produsert fra 1950 og har fra 1960-årene vært det mest solgte klokke merket i USA. Fred. Olsen overtok etter hvert den økonomiske kontrollen av Timex Group B.V., og eier nå selskapet gjennom en stiftelse.

VIGMOSTAD bekrefter at han brukte mye tid på prosjekteringen av vindkraftanlegget.

– Vi fikk beskjed om at vi kunne sende regning også – noe jeg også gjorde ved et par anledninger da jeg hadde vært og skiftet et batteri og sånn, sier Vigmostad.

Tidsbruken var av ren egeninteresse i prosjektet, ikke minst med tanke på veianlegget. Han forteller at han selv var mot selve vindmøllene, men mente det ville være nytteløst å kjempe mot prosjektet. Da kunne man heller være med å påvirke prosjektet i den retningen man ønsket.

Han er imidlertid enig i at det er ble for mye skytstein i området og at opprydningsarbeidet kunne vært bedre.

– Men jeg synes det ser greit ut. Det er rart med naturen – den ordner seg, sier Vigmostad.

BIRGER KROSLID forteller at han anså veianlegget på heia som det mest attraktive med hele prosjektet. Veinettet har bidratt til at grunneierne har adkomst til eiendommene sine på en helt annen måte enn tidligere. Krosolid forteller at det var veinettet som var motivasjonen bak samarbeidet med Kjellby.

– Men jeg hadde aldri gjort det jeg gjorde dersom jeg hadde visst at det skulle ende slik det gjorde, sier Krosolid og legger til:

– Jeg ble svært overrasket da jeg kom til Kjellbys kontor og fant at døra var låst og fuglen fløyet. Kjellby lovet oss at han skulle ordne opp i alt av det som måtte dukke opp underveis. Jeg sitter igjen med en bismak, det må jeg innrømme, sier Krosolid.

Han mener hovedproblemet er at grunneierne godtok Kjellbys muntlige lovnader. Krosolid mener de burde forsikret seg om at de fikk lovnader skriftlig.

– For så fort anlegget sto ferdig, overtok Lista Vindkraftverk AS driften. Døra ble låst veldig kjøpt. Vi satt igjen med skjegget i postkassen og hadde ikke lenger noen å gå til for å få ordnet opp i det som var lovet at skulle være på plass, sier Krosolid.

Han er tydelig på at han hele tiden har vært for vindmøllene, men er like tydelig på at de faktisk ble lovet at det ikke skulle bli støy. Han uttrykker derfor at han har stor sympati med dem som opplever støyplager.

GRUNNEIERNE ble invitert med til vindmøllelegg i Danmark for å se og oppleve hvordan det var – også med tanke på støy.

– Vi kunne jo stå under og prate normalt.

Det er klart at det ikke er slik det er på Lista, sier Krosolid.

Han mener støyen må reduseres til et akseptabelt nivå, slik grunneierne ble forespeilet og lovet tidlig i prosessen.

– Jeg liker ikke måten Kjellby har gått fra ting på. Hvis det er slik de går fram på andre steder, er det ikke bra. Dette kunne vært løst enkelt ved å snakke med folk og finne løsninger.

– Føler du deg lurert?

– Ja, på en måte gjør jeg det. Jeg var tross alt en av to hovedaktører i prosjektet. Jeg fikk ansvar for å se til at alt var slik det skulle, og dersom det ikke var det, sa jeg i fra om at slik kunne vi ikke ha det, sier Krosolid.

Han eksemplifiserer blant annet med at det ble gravd på plasser det ikke skulle bli gravd, det ble sprengt og kom mer sprengestein enn planlagt, samt at oppstillingsplassene til møllene ble lang større en forutsatt. I tillegg kommer hovedproblemet med støyproblematikken. Krosolid mener det ble ordnet en del, men at det ikke godt nok.

Han understreker imidlertid at han ikke føler Kjellby har kjøpt hans, eller andres, velvilje.

Rune Krosolid råder andre grunneiere, som er i samme situasjon hvor vindmøllelegg planlegges:

– Sørg for å få alle lovnader skriftlig. Ellers hjelper det lite; det har vi sett, sier Krosolid.

LISTER HAR vært i kontakt med Tor Helge Kjellby. Han har fått lese hele saken, men skriver i en sms:

«Dette har jeg overhode ikke tenkt å kommentere».

Kjellby har også fått spørsmål sendt på e-post, men disse har han heller ikke benyttet anledningen til å svare på.

Lister har videre vært i kontakt med Tom Hallan, operations manager Scandinavia i Fred. Olsen Renewables AS. Han skriver i en e-post:

«Her er det ganske mange utsagn som jeg ikke har mulighet til å sette meg inn i og kommentere i løpet av den korte tiden jeg har fått til rådighet. Hvis dere ønsker at vi skal kommentere på denne saken kan vi komme tilbake med svar ved en senere anledning. Vi kan ikke nå gå god for riktigheten av de påstander som framkommer. Vi håper at Lister24 ser alvoret i de påstandene som framkommer og forstår nødvendigheten av å forsikre seg om riktigheten før dette publiseres.

Det eneste jeg kan si, før jeg setter meg nøyere inn i saken, er at alle grunneierne er kjent med hvem som er kontaktperson for Lista Vindkraftverk i Fred. Olsen Renewables.»

FAKTA

Dette er saken

Tor Helge Kjellby var prosjektleder for vindkraftanlegget på Lista.

Flere tidligere styremedlemmer er skuffet fordi de mener Kjellby ikke fulgte opp muntlige lovnader.

Rune Krosolid oppfordrer grunneiere i andre prosjekt til å sikre seg skriftlig dokumentasjon på løfter som gis.

Rune Krosolid påpeker at det kan være skummelt å gå enkelte steder på grunn av manglende opprydning.

FOTO: PRIVAT

Grunneierne mener det er tatt for lett på opprydningen i området. Store steiner ligger igjen etter utskyting på området.

FOTO: PRIVAT

Tor Helge Kjellby ønsker ikke å kommentere kritikken som reises.

FOTO: CECILIE NILSEN

Anleggsområdet var preget av anleggsarbeid i mai 2012. Da uttalte Tor Helge Kjellby til Farsunds Avis at Lista Vindkraftverk AS legger mye arbeid i å rydde ordentlig etter seg, og at det om få år vil være spor etter anleggsarbeidet.

FOTO: MONA WIKØREN

Rune Kroslid forteller at eksemplene på manglende opprydning som dette, er mange.

FOTO: PRIVAT

Han løp milliardæren Fred. Olsens ærend på Lista, og har selv endt opp som vindkraftbaron.

Vindens skygge

Tor Helge Kjellby er en av pionerene i norsk vindkraft. Allerede i 1998 fikk han bygd et anlegg med fem små vindmøller for Agder Energi, nærmest i sin egen bakgård på Fjeldskår et steinkast fra Lindesnes fyr. Da regjeringen i 1999 gikk ut med sine ambisjoner om norsk vindkraftproduksjon over tre terrawattimer innen 2010, grep Kjellby muligheten begjærlig.

I HANS ØYNE var ingen steder på Sørlandet vindmessig bedre egnet for vindkraftproduksjon enn Lista. For her blåser det jo alltid. Argumenter om at kulturminner ville bli rasert, fuglelivet negativt berørt og naboenes plaget med støy og blinking fra vindturbinene, stoppet ikke lindesnesmannen. I 1999 stiftet han et selskap som hadde som formål å prosjektere, bygge ut og drive et vindkraftanlegg. Ikke lenge etter begynte han på sin frierferd hos grunneiere på Lista.

TO ÅR SENERE kom Fred. Olsen kom inn på eiersiden i Kjellbys selskap. Skipsrederen overtok 65 prosent av aksjene, sprøytet inn over 4 millioner kroner i frisk kapital og betalte Kjellby 757.550 kroner for rettighetene til å bygge vindkraftanlegg på Lista. Kjellby beholdt 35 prosent av aksjene og tok fatt på jobben med å lede prosjektet. Fra 2001 og fram til 2010 tjente han til sammen 6,3 millioner kroner som daglig leder for Norsk Miljø Energi Sør AS, med årslønner opp mot 800.000 kroner. Innen 2005 hadde Fred. Olsen tilført selskapet nye millioner og Kjellbys eierandel var ytterligere utvannet. I 2010, to år før anlegget ble satt i produksjon, var Kjellby ferdig med sin jobb på Lista.

UTEN GRÜNDEREN fra Lindesnes ville det neppe stått 31 vindturbiner på Lista. Det var han som hadde ideen. Det var han som samlet nok grunneiere til å kunne gjennomføre utbyggingen. Det var han som overtalte kommunestyret i Farsund til å stemme for prosjektet. Og det var han som til slutt klarte å overbevise departementet om at konsesjon burde gis.

SELV HAR KJELLBY tjent gode penger på sin virksomhet. Gjennom Scandinavian Wind Power AS, sitter han på nettoverdier som i 2013-regnskapet var vedsatt til 6 millioner kroner. Selskapet, som Kjellby eier alle aksjene i, henter hovedsakelig inntektene sine fra fire datterselskaper.

FRA DET ENE av dem, SWP Consulting AS, leier Kjellby ut sin arbeidskraft til ulike vindkraftprosjekter. Konsulentfirmaet alene hadde et driftsresultat på 1,1 millioner kroner i 2013. Et annet, Spesialoppdrag AS som Kjellbys selskap eier halvparten av, driver med skogrydding i Lindesnesregionen og hadde et driftsresultat på 4,8 millioner kroner i 2013. Kjellby og Scandinavian Wind Power AS kontrollerer dessuten 52 prosent av aksjene i Norsk Miljø Energi AS, som i begynnelsen av 2013 kjøpte Fjeldskår Vindmøllepark i nærheten av Lindesnes fyr – der Kjellby startet sin vindkraftkarriere. Driftsresultatet endte her på 0,3 millioner kroner i 2013. Det fjerde selskapet, Wind Technique AS, eier Kjellby sammen med den danske vindkraftmannen Peter Thisted. Sammen har de sikret seg patent på rørtårn til vindmøller. Det har vært lukrativt. Fra Wind Technique AS har duoen siste siden starten i 2008 tatt ut 4,3 millioner kroner i utbytte.

VINDMØLLENE på Lista er forlenget oppe. At anlegget overhodet ikke er lønnsomt og har et samlet resultat før skatt på nesten minus 20 millioner kroner de to første driftsårene, bekymrer neppe Kjellby. Heller ikke at turbinene bråker så fælt at politikerne i Farsund har fulgt kommuneoverlegens anbefaling om å pålegge utbygger å kartlegge helseskadene med all støyen fra anlegget. Kjellby er forlenget ferdig med Lista. Men det spørs om Lista er helt ferdig med ham.

KOMMENTAR

Sveinung W. Jensen
ansvarlig redaktør